

Nastanak i razvoj slem scene u Srbiji

Objavljeno za slovena?ki sajt: www.poesis.si

* Za potrebe sajta Slam Studio, prilog je dopunjen novim podacima.

Slem poezija je nastala osamdesetih godina u ?ikagu, u d?ez klubu. Osnovna ideja za ?etnika pokreta zasnivala se na tome da poetski doga?aji ne treba da budu isklju?ivo mesto okupljanja akademske knji?evne elite, ve? i obi?nog naroda koji bi poeziju do?iveo kroz zanimljiv performans pesnika na sceni i kroz stihove inspirisane svakodnevicom.

Pi?e Milan Mijatovi?

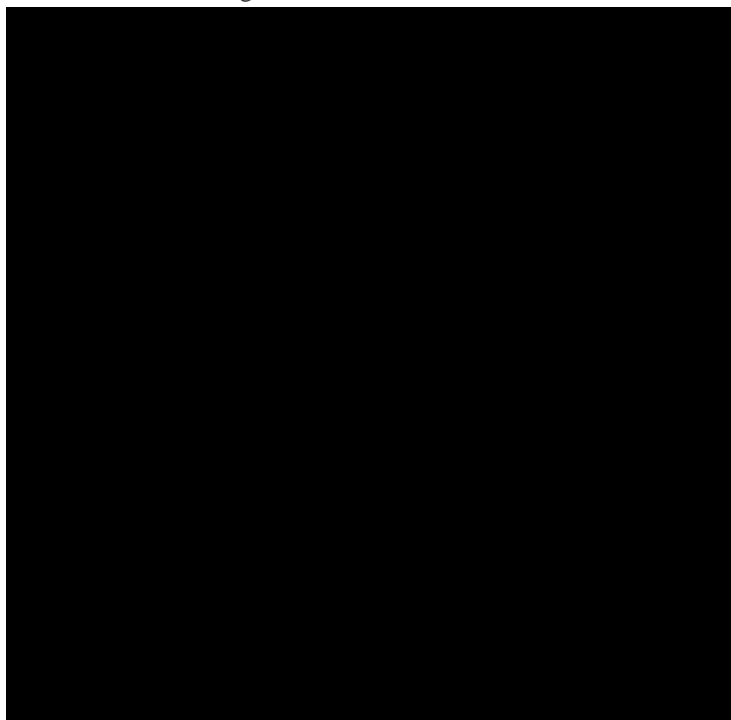
Ovakva poezija obi?no nije rimovana, poseduje elemente pripovedanja i besedni?tva sa dozom humora i ironije. Kada ka?em „obi?no" mislim na to da bilo ?ija pesma mo?e da se izvede kao slem performans. Ne pi?u se posebno pesme za slem nastup koje se razlikuju od poezije pesnika koji nisu slemeri. Takva podela ne postoji. Slem daje mogu?nost da se poezija izvede na zanimljiv na?in i tu nema mesta bilo kakvoj mistifikaciji. To zna?i da je mogu?e izvesti poeziju ?ekspira ili Desanke Maksimovi? kao zanimljiv slem performans na sceni.

Slemeri nisu ni stand-up komi?ari, niti zabavlja?i bilo koje vrste. Dobar slem nastup mo?e da podrazumeva duboku poeziju koja nema elemente humora u sebi. Zbog svega ?to sam naveo, veoma je bitno naglasiti da slem ne predstavlja novu revoluciju u na?inu na koji se pi?e poezija, ve? je revolucionaran u na?inu na koji se izvodi poezija. Ako i postoji neka nova i druga?ija poetika kod slem pesnika, ona nije uslovljena razvojem slem pokreta, ve? razvojem savremenog poetskog izraza.

Pesnici na sceni su zapravo poetski performer koji „pripovedaju" svoju pesmu okupljenoj publici koriste?i isklju?ivo telo i glas. Mo?da je ipak sre?niji naziv od pripovedanja „peva?i pri?a" ako se uzme u obzir poeti?nost i narativnost teksta. Oni ula?u energiju u svoj nastup i kroz konstantno ulaganje energije prenose publici svoju poetiku i svoje unutra?nje „ja" koje se ogoljava pod reflektorima no?nog kluba. Pozori?ni reditelj Grotovski ovakav nastup pred publikom naziva SUSRETOM izme?u publike i performerera na sceni.

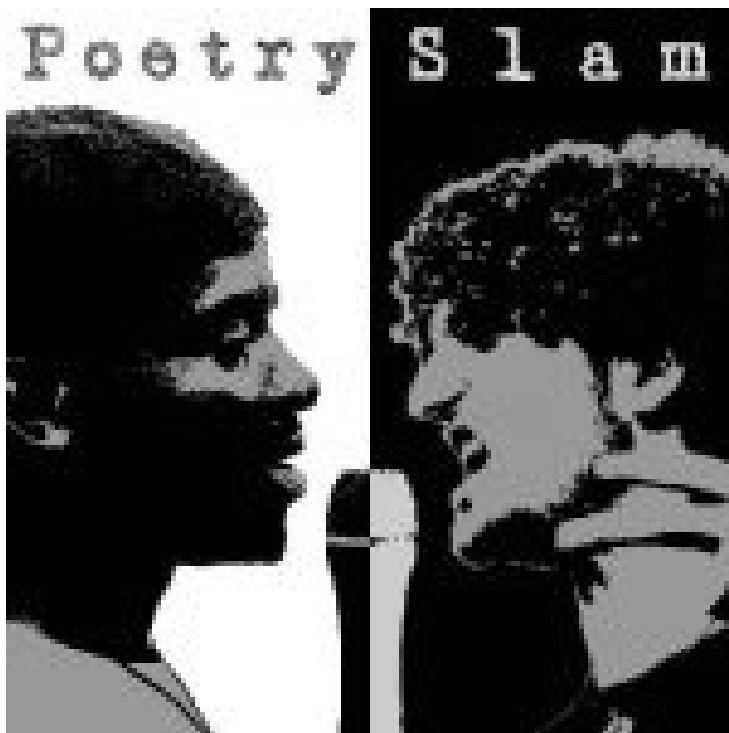

U zemlje koje su nekada bile u sastavu Jugoslavije slem je doneo nemaški pesnik **Vivald Koslovski** (Wehwalt Koslovsky)¹. Prva tri slem takmičenja u Beogradu održana su 2002. i 2003. godine u Domu omladine Beograda, te 2004. godine u Studentskom kulturnom centru Beograda.

Pre Beograda, Vivald je u Zagrebu okupio zainteresovane pesnike i začeo slem scenu u Hrvatskoj². Ne bih dalje se dalje osvrtao na razvoj slem scene u Hrvatskoj, samo bih istakao da je ona imala kontinuirani napredak i rast. Danas hrvatsku scenu na pravi način predstavljaju **Franko Bužić** iz Splita (udruga DADANTI) i **Mario Kovač** iz Zagreba (udruga URK), koji uspešno već nekoliko godina organizuju **Državno prvenstvo Hrvatske u slem poeziji** u klubu Mošvara, u Zagrebu. Mario Kovač je postavio temelje slem scene u Hrvatskoj, dok je Franko Bužić ovu scenu podigao na sistemski nivo putem projekata i nacionalnog festivala slema i samim tim je slem sceni dao novi kvalitet i snažan podsticaj. Pored Zagreba, Vivald je organizovao i slem takmičenja u Sarajevu. U decembru 2002. godine organizovano je prvo slem takmičenje u Beogradu, u Domu omladine. Voditelj je bio Vivald Koslovski. Nastupali su gosti iz inostranstva, četoro Zagrepčani i dva vajcarca, kao i petoro slemera iz Srbije. Najbolje su prolazile teme iz običnog života i slobodniji nastupi na sceni. Najveće odobravanje publike dobili su Zagrepčani Mario Kovač i Janko Mesić, a pored njih i Smederevac **Ivan Tobić** (Tobić Tobić idol mladih).³

Nakon ovog takmičenja, održano je još jedno slem takmičenje u Domu omladine Beograda 2003. godine, a 2004. godine je održano slem takmičenje u Studentskom kulturnom centru Beograda, koje se završilo masovnom tužom⁴. Potom dolazi do neprirodnog prekida i diskontinuiteta u razvoju slem scene u Srbiji do 2008. godine. Iako bi se mogli izdvojiti individualni slem nastupi, sistemski se nije radilo na razvoju slem scene u ovom vremenskom vakumu.

Od 2008. godine do 2016. godine Društvo književnika Vojvodine je u okviru Međunarodnog novosadskog književnog festivala organizovalo **takmičenje za najboljeg slem pesnika Srbije** u kafeu Bistro u Novom Sadu. Ova takmičenja su profilisala nove mlade slemere i slemركة u Srbiji od kojih bih izdvojio **Slobodana Ocokoljića** iz Zrenjina, **Simonidu Banjeglav** iz Beograda, te **Marjana Todorovića Maksu** i **Gorana Živkovića Gorkog** iz Niša. Značenje takmičenja održanog 2016. godine je i u tome što je tada, po prvi put, pesnikinja postala slem šampion Srbije, i to slemركة sa Poezina - Simonida Banjeglav.

Veoma važna odrednica u jačanju slem scene u Srbiji je pesnički mesečni događaj **Pesničenje** popularno nazvan „trening aktivne poezije”. Pesničenje je organizovano od strane umetničkog kolektiva **Škart**, a kao događaj je istinski zaživelo i omasovilo se u kulturnom centru REX, u periodu između 2008. i 2013. godine. Recitovanje, horsko pevanje, kantautorska muzika, poezija u rimama ili slobodnom stihu, sve su to forme koje su bile zastupljene na mesečnim događajima Pesničenja. U okviru održavanja Pesničenja, u REX-u je 2010. godine organizovana slem radionica od strane dramske spisateljice **Milene Bogavac**, koja je pesnicima i pesnikinjama omogućavala da kroz različite metode usavrše svoje izvođačke i stvaralačke sposobnosti. Tom prilikom je nastao dokumentarni film „Slem” u režiji **Danila Bekovića**, u kojem se kroz priču o radionici i njenim polaznicima ispituje slem poetski izraz kao vrsta socijalno-angažovanog poetskog performansa, ali i fenomen popularnosti slema.

U Novom Sadu 2010. godine nastaje zanimljiv događaj **Poezija u kući**, u kulturnom centru CK13, po ugledu na Pesničenje u REX-u. Poeziju u kući su u različitim periodima organizovali **Jelena Anđelovski**, **Emma Stefanovska**, **Maja Solar**, **Ozren Lazić** i **Đolt Polgar**. Događaj se gasi 2012. godine.

Inspirisan srodnim poetskim događajima Pesničjem, Poezinom i Poezijom u kući, novosadski pesnik **Nikola Oravec**, u saradnji sa **Bojanom Samsonom**, 2012. godine kreira događaj **Poetarijum** koji se veoma uspešno realizuje jednom mesečno po raznim klubovima i mestima u Novom Sadu.

PESNIČKI POKRET I ORGANIZACIJA POEZIN

Sredinom 2009. godine, pesnici okupljeni oko pokreta Poezin započeli su svoje mesečne događaje u kulturnom klubu Akademija, u Beogradu. Do 2018. godine, promenili su 25 različitih klubova i održali preko 100 mesečnih događaja poezije, koji u skladu sa duhom novog života Beograda nose naziv **Poezin Party**. Pokret Poezin 2011. godine postaje udruženje građana. Okosnicu

organizacije Poezin i pesnici **Siniša Stojanović** i **Milan Mijatović**, kao i grafička dizajnerka **Dragana Nikolić**. Pitu se projekti i organizuju takmičarski slem festivali. Pobjednici slem festivala svake godine se šalju na inostrana slem takmičenja, i to najčešće na **Slemampionat Evrope** koji se svake godine održava u drugoj evropskoj državi. Pored toga, ostvarena je uspješna i kreativna saradnja sa ugroženim društvenim grupama, u prvom redu sa gluvima.

Veoma držimo do polne ravnoteže i podstičemo žene da se bave slemom i da nastupaju pred publikom. Organizovali smo više ženskih slem performansa po klubovima u Beogradu, a na našoj sceni su nastupale: **Katarina Kovačević**, **Simonida Banjeglav**, **Hanna Gadomski**, **Dragana Bećeski**, **Simonida Dević**, **Biljana Kosmogina**, **Branka Selaković** i mnoge druge talentovane i kreativne pesnikinje.

Naša organizacija je kao poseban web projekat, pokrenula sajt **Slam Studio** (www.slamstudio.org). Na ovom sajtu se nalaze svi naši uspješno realizovani projekti, gostovanja, slem radionice, pdf arhiva i video arhiva. Zainteresovani posetioci i ljubitelji slema tu mogu pogledati preko 200 snimljenih video nastupa slemersa i slemerski, a takođe skinuti stručnu literaturu (pdf arhivu) o slemu.

SLEM RADIONICE POEZINA

Proučavajući standardne slem radionice koje liče na radionice pisanja gde se pisanje poezije postavlja kao polazna osnova, mi smo odlučili da idemo obrnutim putem. Na našim slem radionicama polazimo od vežbi nastalih na pozorišnoj radionici. Takvim se vežbama oslobađa energija slem performerera, a tekst pesme je samo sredstvo koje se koristi tokom izvođenja vežbi i pri tom se ne analizira.

Slem radionice nastale su saradnjom organizacije Poezin i antropološkog pozorišta **Plavo pozorište**. Zasnivaju se na prilagođenim vežbama koje koriste pozorišni performereri. Vežbe su zasnovane na tehnikama koje je razvio poljski pozorišni reditelj **Ježi Grodovski** u okviru **Siromašnog pozorišta**, a koje imaju za cilj kako usavršavanje izvođačkih sposobnosti performerera, tako i oslobađanje i usmeravanje energije izvođača. Pozorišne slem radionice realizovane su 2013, 2015. i 2016. godine u Plavom pozorištu. Radionice su vodili reditelj i glumci Plavog pozorišta. Vežbe koje koriste pozorišni performereri, preoblikovane su za potrebe slem performerera. Tokom radionica, nastalo je dvadesetak veoma efikasnih vežbi koje jačaju potencijale i oslobađaju kreativnost slem performerera. Samostalna radionica Poezina održana je 2017. godine u kulturnom centru Magacin u Beogradu.

VAŠNJI SLEM PROJEKTI ORGANIZACIJE POEZIN

Projekat **Festival na temu diskriminacije** realizovan je u organizaciji Poezina 2012. godine u klubu ILEGALA na Filozofskom fakultetu u Beogradu. Festival je organizovao Poezin uz finansijsku podršku Asocijacije Nezavisna kulturna scena Srbije, u okviru projekta podržanog od vajcarskog programa za kulturu na Zapadnom Balkanu.

Projekat **Festival poezije Kultura u protestu** realizovan je 2013. godine u Beogradu u klubu Panik Rum ića. Festival poezije Kultura u protestu, održan je u okviru kampanje kojom se skreće pažnja na važnost kulturne i umetničke produkcije civilnog društva. Festival je organizovao Poezin uz finansijsku podršku Asocijacije Nezavisna kulturna scena Srbije.

Projekat **Festival POETSKI GRAD** je realizovan 2016, 2015. i 2014. godine po raznim klubovima i prostorima u Beogradu. Projekat je bio finansijski podržan od strane Sekretarijata za kulturu grada Beograda.

Projekat **RUKA I GLAS** o kulturne delatnosti osoba sa invaliditetom dva puta je realizovan: 2014. i 2016. godine. Cilj projekta je bio inkluzija osoba sa oštećenjem sluha u kulturno-društvene tokove, odnosno rad na kulturnoj delatnosti osoba sa invaliditetom. Mladi sa oštećenim sluhom su koristili znakovni jezik i u saradnji sa slem pesnicima su prenosili publici svoja iskustva, probleme i poetiku. Projekat je bio finansijski podržan od strane Ministarstva kulture Republike Srbije.

Projekat **Poezin pesnici u Novom Pazaru** je realizovan 2017. godine u Klubu Heroja, u Novom Pazaru. Cilj projekta je bio uspostavljanje kvalitetne saradnje između beogradske kulturne scene i kulturne scene Novog Pazara. Projekat je bio finansijski podržan od strane Asocijacije Nezavisna kulturna scena Srbije.

Projekat **Festival poezije Piñero** je realizovan 2018. godine u klubu Petak u Beogradu. Novana sredstva za Festival su obezbeđena crowdfunding kampanjom. Festival poezije Piñero nastao je na temeljima solidarnosti i snalažljivosti ljudi koje ne povezuju rod, nacija ili kapital, već samo spremnost da se baci zanimljiv stih u ustalasanu i veselu publiku. Cilj organizatora Festivala je bio da dovedu do apsurdne budžetske milostinje i zavisnost od projektnog finansiranja u Srbiji i da pokažu da alternativna poetska scena

može da živi bez milostinje državnih i gradskih institucija. Festival je nastao u trenutku kada je evidentna namera vladajućih struktura da odstrane sve aktere u kulturi koji ne zastupaju kvazinacionalno i kvazitradicionalno shvatanje kulture i koji nisu „pomoćne“ nevladine organizacije partiji na vlasti.

Poezin je kao partnerska organizacija 2011. godine učestvovao u organizaciji festivala **Jugoslemija** u Domu omladine Beograda. Glavni organizator ovog festivala slem poezije je udruženje građana **Alternativni kolektiv**. Na festivalu su nastupali slem pesnici i slem pesnikinje iz regiona, a specijalni gost je bila poznata američka slem performerka **Karolin Harvej**. Projekat je bio podržan od stranih fondacija.

Svi naši slem festivali bili su takmičarskog karaktera. Pobjednici festivala su osvajali nagrade i mogućnost da učestvuju na inostranim slem takmičenjima, i to najviše na Slem šampionatu Evrope. Slem šampioni koje smo slali na inostrana takmičenja su: **Muhamed Eljani, Nikola Oravec, Simonida Banjeglav, Bojan Samson i Goran Živković**.

Naša ideja je da se u budućnosti više posvetimo slem edukaciji publike u Srbiji putem izdavačkog rada i stručne literature o slemu, a da paralelno sa tim jačamo saradnju slemers i organizacija u regionu bivše Jugoslavije.

Korišćena literatura:

1. P. Dragosavac, Glas javnosti, 14. decembar 2002. godine. Impresije posle prve večeri slem poezije u Beogradu.
2. Biljana Kosmogina, tekst na sajtu Poezina. Otrgnuto zaboravu ili prve slem inicijative u Beogradu.
3. P. Dragosavac, Glas javnosti, 14. decembar 2002. godine. Impresije posle prve večeri slem poezije u Beogradu.
4. Biljana Kosmogina, tekst na sajtu Poezina. Otrgnuto zaboravu ili prve slem inicijative u Beogradu.